

В. Ф. Сайко

Агротехніка

АГРОТЕХНІКА (від [агро...](#) і *техніка*) – система заходів вирощування сільськогосподарських культур, завданням якої є забезпечення одержання високих і сталих врожаїв кращої якості при найменших затратах праці і низькій собівартості продукції. А. включає такі заходи: добір сортів (гібридів), що відзначаються найціннішими для певних ґрунтово-кліматичних умов госп. та біол. властивостями; розміщення культури у сівозміні; систему обробітку ґрунту та удобрення; підготовку насіння (посадкового матеріалу); сівбу або садіння; систему догляду за посівами (зокрема заходи боротьби з бур'янами, шкідниками, хворобами), захисту рослин від впливу несприятл. погодних умов, збирання врожаю і первинну його обробку. Рівень А. залежить від ступеня розвитку продуктив. сил суспільства і характеру його виробничих відносин. Так, за умов первісно-общинного, рабовласниц. і феодал. устрою суспільства А. вирощування культур була примітивною, що базувалася на найпростіших знаряддях та ручній праці. З настанням капіталіст. формації почалось удосконалення А. на базі механізації процесів вирощування культур. У Рос. імперії принципи рац. А. закладені наприкінці 18 – поч. 19 ст. у працях з питань землеробства і агротех. заходів вирощування культур І. Комова, А. Болотова, М. Павлова. Вагомий внесок у розвиток А. зробили вчені агрономи О. Советов, І. Стебут, класик сучас. фізіології і рослинництва – К. Тимірязєв, видатні вчені з питань агрохімії, рослинництва та землеробства – Д. Прянишников, В. Вільямс та ін. В Україні засоби нової А. наприкінці 19 і на поч. 20 ст. пропагувала земська агрономія, яка популяризувала с.-г. знання, організовувала показові поля, прокатні і зерноочисні пункти; надавала кредити для купівлі с.-г. машин і знаряддя; у подальшому створювалися кооперативні товариства. Ширшому застосуванню А. сприяла також земел. реформа Столипіна 1906–10, стимулюючи вихід селян із громад на «відрубні» господарства й хутори. А. сприяла поширенню у селян. господарствах цінних сортів збіжжя; запровадженню чорних і ранніх парів; поступ. переходу від трипільля до плодозміни з травосіянням; модернізації с.-г. реманенту; початкові застосування штуч. добрив, посиленню боротьби з бур'янами. Розвиток цих процесів перервала 1-а світова війна та більшов. переворот 1917. Згодом виразне піднесення А. відбулося за часів НЕПу (1922–28) в умовах індивід. господарства та вільної ініціативи селян і тривало до початку колективізації 1929. Відтоді А. увійшла до централіз.

госп. планів рад. уряду. У розвиток досліджень щодо розробки агротех. заходів вирощування с.-г. культур значний внесок зробили [А. Зайкевич](#), [О. Ізмаїльський](#), [О. Душечкін](#), [Б. Рождественський](#), М. Кулешов, [І. Бузанов](#), [В. Ремесло](#) та ін. Нині розробленням та удосконаленням А. займається широка мережа НДІ, дослід. станцій та с.-г. навч. закладів, зокрема це інститути УААН – Землеробства (Київ), Рослинництва (Харків), Пшениці (м. Миронівка Київ. обл.), Цукрових буряків (Київ), Картоплярства (сmt Немішаєве Київ. обл.), Зернового господарства (Дніпропетровськ), Землеробства південного регіону (Херсон), Землеробства і тваринництва західного регіону (Львів), Сільського господарства Полісся (Житомир) та ін. Сучас. А. ґрунтується на досягненнях природознавчих і агроном. наук, з розвитком яких А. трансформувалася в технології виробництва продукції рослинництва, в основі яких є підвищення виходу необхід. людині продукції (зерна, олії, цукру та ін.) із заг. врожаю, скорочення розриву між потенц. і реал. продуктивністю рослин шляхом керування продукц. процесом за допомогою відповідних агротех. заходів, що застосовуються, ґрунтуючись на результатах морфофізіол. аналізу розвитку елементів продуктивності рослин. А. нерозривно пов'язана з біологією і фізіологією рослин, ґрунтознавством, агрохімією, заг. землеробством, біохімією, мікробіологією, с.-г. метеорологією тощо і враховує об'єктивні закономірності фізіол. рівнозначності і незамінності життєвих факторів. Тому найважливішими особливостями сучас. А. є комплексність і диференціація розробки і запровадження сорту стосовно його біол. особливостей і ґрунтово-клімат. умов вирощування. Підвищення інтенсивності використання землі здійснюватиметься через інтенсифікацію технологій вирощування с.-г. культур, які дозволяють не лише регулювати процес формування врожаю і максимально відшкодувати всі затрати з урахуванням охорони довкілля, підтримувати рівновагу екосистем на орних землях, а також зберігати на певному рівні і поліпшувати родючість ґрунтів. А. диференціюють за культурами і сортами, за ґрунтово-клімат. умовами зон: Степу, Лісостепу, Полісся, Передкарпаття і Закарпаття. (Див.: [Агрономія](#), [Захист рослин](#), [Землеробство](#)).

Рекомендована література

1. Прянишников Д. Н. Избранные сочинения. Т. 2. Частное земледелие (Растения полевой культуры). Москва, 1965;
2. Науково обґрунтована система ведення сільського господарства в Степу УРСР. К., 1974;
3. Науково обґрунтована система ведення сільського господарства в Лісостепу УРСР. К., 1974;
4. Науково обґрунтована система ведення сільського господарства на Поліссі та в передгірних і гірських районах Карпат УРСР. К., 1975;
5. Рубін С. С. Загальне землеробство. К., 1976;
6. Федорова Н. А., Гармашов В. Н., Костромитин В. М. Сортовая агротехника зерновых культур. К., 1989;

7. Сайко В. Ф. Операційна технологія вирощування зернових культур: Довід. К., 1990;
8. Його ж. Наукові основи ведення зернового господарства. К., 1994;
9. Шувар І. А. Наукові основи сівозмін інтенсивно-екологічного землеробства. Л., 1998;
10. «Агротехніка-99»: Каталог-довід. машин і обладнання для АПК. К., 1999.

Бібліографічний опис:

Агротехніка / В. Ф. Сайко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-42605>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).